

⊕ Rachida Lamrabet over haar monoloog Dihya: 'Alles is politiek in het leven'

📖 [Uit Knack van 23/10/2019 \(/s/r/c/1523651\)](#), 22/10/19 om 21:00 Bijgewerkt op 23/10/19 om 15:46 Bron : Knack

Erik Raspoet ([//www.knack.be/nieuws/auteurs/erik-raspoet-2771.html](http://www.knack.be/nieuws/auteurs/erik-raspoet-2771.html))

Ledigheid is niet aan Rachida Lamrabet besteed. Ze combineert drie banen, voedt vier kinderen op en werkt verder aan een schrijversoeuvre. Met Dihya levert ze een theatermonoloog voor adolescenten af met volwassen ingrediënten. Een gesprek over engagement in tijden van rechtse regeerakkoorden.

'De geschiedenis wordt niet alleen door overwinnaars maar vooral door mannen geschreven.' © Johan Jacobs

Knack

Dat alles politiek is in het leven, zal Rachida Lamrabet ons als uitsmijter meegeven. Hoezeer ze dat meent, zal blijken wanneer deze week in Het Paleis haar nieuwste theaterstuk in première gaat. *Dihya*, een monoloog gespeeld door Dahlia Pessemiers-Benamar, gaat over een complexe moeder-dochterrelatie. Aan weerskanten van de generatiekloof galopperen stokpaardjes die de schrijfster zelf maar al te goed kent. Moeder en dochter zijn allebei activisten voor een betere, rechtvaardiger wereld. Terwijl de eerste ontgoocheld is over de magere resultaten van haar strijd, flakkert bij haar dochter het revolutionaire vuur juist hoog op. Dihya heet deze youngster, die we vooral niet met Greta Thurnberg moeten verwarren. Ze dankt haar naam aan een zevende-eeuwse Amazigh-koningin die een feministisch icoon werd.

'Verboden toegang voor honden en Marokkanen', die bordjes heeft mijn vader nog gezien.

Wordt dit geen topzwaar stuk voor een doelpubliek van vijftienjarigen?

Rachida Lamrabet: We moeten jongeren niet onderschatten. Ze zijn op die leeftijd best in staat om politieke analyses te maken. Het stuk is trouwens even relevant voor volwassenen.

De protagonisten spiegelen zich aan Dihya, een mythische Amazigh-koningin uit de zevende eeuw. Als een soort Noord-Afrikaanse Karel Martel probeerde zij met haar leger de invasie van de Arabieren en bijgevolg ook de islam tegen te houden. Wat weten we nog van haar?

Lamrabet: Ik zou Dihya zeker niet herleiden tot het rijk der mythen. Ze was een historische figuur over wie de geschiedenis zwijgt omdat de geschiedenis niet alleen door overwinnaars maar vooral door mannen wordt geschreven. De hele geschiedenis wemelt van de sterke, naamloze vrouwen die zich tegen slavernij en kolonialisme hebben verzet. Dihya wordt wel kort genoemd in de geschriften van de beroemde middeleeuwse Arabische historicus Ibn Khaldun. Er wordt gezegd dat ze een joodse was die verschillende Amazigh-stammen wist te verenigen. Door haar vijanden, de Arabische veroveraars, werd ze Al Kahina, 'de heks', genoemd. Zo probeerde men haar natuurlijk onschadelijk te maken: een heks is een sprookjesfiguur, niets om bang voor te zijn. Maar het staat vast dat ze echt heeft bestaan en zelf haar legers aanvoerde. Voor de Amazighen is ze een symbool van trots en onverzettelijkheid, met een feministische laag bovendien. Redenen genoeg voor de moeder om haar dochter Dihya te noemen, wat in het echte leven overigens onmogelijk is.

Knack

Waarom?

Lamrabet: In Marokko worden alleen Arabische namen erkend. Die beperking geldt ook voor de diaspora. Want we mogen dan wel Belg zijn, van de Marokkaanse nationaliteit raken we nooit af.

Het stuk gaat over activisme, vroeger en nu. Hebt u het gevoel dat jongeren vandaag radicaler in het leven staan dan vroeger?

Lamrabet: Ik zie het meer als een golfbeweging. Activisme is een maatschappelijke reactie. Hoe groter de druk, hoe groter de urgentie. Tegenwoordig is de druk heel groot. We leven in een gepolariseerde wereld, onder een politiek klimaat waar de wind vanuit rechts-reactionaire hoek waait. Neem nu het Vlaamse regeerakkoord. Daaruit spreekt geen ambitie voor een rechtvaardiger maatschappij met gelijke kansen voor iedereen, ongeacht zijn of haar afkomst. Het akkoord staat bol van de keiharde, asociale maatregelen. Het is een programma voor uitsluiting van nieuwkomers of mensen met een achtergrond die niet spoort met de Vlaamse canon. Geen wonder dus dat het activisme piekt. Ik zie heel veel mensen, vooral jongeren, die gefrustreerd zijn door het gevoel dat ze niet meetellen.

Ik denk dat steeds minder jongeren de betekenis en het belang van mensenrechten kennen. Daar ligt een dringende opdracht voor ons onderwijs.

Wie jongeren en activisme zegt, denkt spontaan aan klimaatspijbelers of Extinction Rebellion. Hoort Dihya bij die club?

Lamrabet: Dat is de fundamentele vraag in het stuk. Aanvankelijk sluit Dihya zich aan bij soortgelijke bewegingen, maar zij ziet haar strijd veel breder. Ze komt op voor de klimaatzaak, maar evengoed tegen racisme, ongelijkheid en seksisme. Ze weigert een hiërarchie van idealen te maken. Haar overtuiging wordt steeds duidelijker: het hele systeem moet veranderen. Het heeft geen zin op een andere manier te produceren, we moeten de kapitalistische principes van winststreven en eeuwige groei ter discussie stellen. Die visie brengt haar in botsing met haar medeactivisten, jongeren uit de witte, dominante klasse die wel wakker liggen van smeltende gletsjers maar geen oog hebben voor racisme en ongelijkheid. De vraag die ik me ik stel, is of je de strijd voor een betere wereld gefragmenteerd kunt voeren. Kun je de strijd opdelen in bijvoorbeeld klimaat, racisme en seksisme, en dan buffetgewijs gaan kiezen voor welk onderdeel je je wilt inzetten? Of is het alles of niets?

Knack

U hebt vier kinderen tussen de 9 en de 19 jaar oud. Leverden zij inspiratie voor Dihya's activisme?

Lamrabet: Niet rechtstreeks, maar de oudste drie zijn wel bezig met wat zich in de samenleving afspeelt. Na de jongste verkiezingscampagne hadden verschillende klasgenoten te kennen gegeven dat ze voor het Vlaams Belang zouden stemmen, mochten ze oud genoeg zijn om te stemmen. Dat leidde tot heftige discussies met mijn kinderen, en ook in de jaarlijks terugkerende Zwarte Pietdiscussie laten ze hun stem horen. Ik woon al lang in Limburg, niet meteen de achtertuin van het Belang. Toch stond die partij hier tijdens de voorbije campagne aan de schoolpoorten folders uit te delen. Het is bekend dat extreemrechts scoort bij jongeren, vooral op de sociale media. Dat verontrust mij erg. Ik denk dat steeds minder jongeren de betekenis en het belang van mensenrechten kennen. Daar ligt een dringende opdracht voor ons onderwijs.

Bent u, zoals de moeder in het stuk, ontgoocheld over het resultaat van uw activisme?

Lamrabet: Toen mijn vader hier in de jaren zestig als gastarbeider aanbelandde, werd hij met plat racisme geconfronteerd. 'Verboden toegang voor honden en Marokkanen', die bordjes heeft hij nog gezien. Dat aperte racisme is verdwenen, maar in de plaats daarvan is een verdoken maar vilein discours van uitsluiting gekomen en, nog gevaarlijker, een beleid dat openlijk verworven rechten terugschroeft. Het is een illusie te denken dat wat je verworven hebt nooit meer ongedaan kan worden. Voor mij is activisme net dát: de torenhoge ambitie hebben om onze wereld beter te maken voor iedereen, en tegelijkertijd voortdurend alert zijn, klaar om wat we al verworven hebben aan menselijke waardigheid en gelijkheid te verdedigen.

Dihya van Rachida Lamrabet door Het Paleis/Action Zoo Humain, in een regie van Simon De Vos, 24/10-08/11 in Het Paleis, Antwerpen; 09-16/11 in NTGent Arca.

Rachida Lamrabet

- 1970: geboren in Sidiboujedain (Rif, Marokko)
- 1973: verhuist met familie naar Borgerhout
- Studie: rechten (UAntwerpen)
- 2001: juriste bij Interfederaal Gelijke Kansen Centrum Unia.

Knack

-2017: ontslagen bij Unia na gemediatiseerde rel over haar filmscript

Deburkanisation

-Carrière: coördinator Sociaal Fonds voor Podiumkunsten, lector Odisee Hogeschool, praktijkassistent mensenrechten Legal Clinic Universiteit Gent

Reageren op dit artikel kan u door een e-mail te sturen naar lezersbrieven@knack.be (<mailto:lezersbrieven@knack.be>). Uw reactie wordt dan mogelijk meegenomen in het volgende nummer.

U krijgt 3 artikelen per maand gratis

Of neem een **abonnement** en krijg **onbeperkt** toegang tot **alle artikelen** van Knack, Trends (N/F), Sportmagazine (N/F) en Le Vif/L'Express.

[Ik wil alles kunnen lezen \(/info/abonnementen/?funnel=pluszone\)](/info/abonnementen/?funnel=pluszone)

[Ik ben al abonnee](#)